

YÜRÜYÜŞ DERGİSİNDEKİ BİR YAZI ÜZERİNE

TİP'in yarı resmî yayın organı durumunda olan *Yürüyüş* dergisi, 70. sayısında özel olarak *Birikim*'i konu edinen bir yazı yayınladı.

Ancak *Yürüyüş* dergisi, *Birikim* hakkında söyleyeceklerini «Türkiye'de aydın hareketi ve dergiler» diyebileceğimiz konudaki genel yargılarıyla birlikte sunmuştur. Kuşkusuz bu genel yargılar, yazının asıl konusu olan *Birikim* hakkında belirli bir imaj oluşturabilmek için yapılmış. Dolayısıyla dergimize yakıştırılan bu imajın nasıl bir şey olduğunu görmek, göstermek için bu genel yargılara değinmek zorundayız. Okuruna bir dergiyi tanıtmak değil, bir yayının organının niteliğini, kendisine ve okuruna karşı saygı derecesini gösterir. *Yürüyüş*'ün bu açıdan değerlendirilmesi için, bu genel yargılara ve bunların altında yatan anlayışa eğilmek zorundayız.

Ama bundan da önemlisi, bu genel yargıları ve yaklaşım tarzını oluşturan siyasal çizginin yazıda berrakça görülebilmesidir. Yazı bu bakımdan ilginç ve ders çıkarılacak niteliktedir. Okurlarımıza okumalarını salık veriyoruz. Böylece «ciddî sorumluluk taşıdığı» söyleyen bir siyasal anlayışın ibret verici yansımasına karşı söyleyebileceklerimizin, gerçeği gösterip göstermediğini de tartmak imkânını bulurlar.

Yürüyüş'e göre, 12 Mart'ın epey öncesinden bugüne kadar Türkiye'de görülen siyasal, kültürel yayın bolluğu, «köklü temellere dayanmıyor.» (Burada sözü edilen yayımlar elbette ki sosyalistlere seslenenlerdir). *Yürüyüş* bu olguya ancak tek bir neden gösteriyor: «Türkiye'deki

aydınlardan yapısal sağlıksızlıkları».

Evet, şaşırmanın *Yürüyüş* aynen böyle söylüyor.

1960'lı yıllarda özellikle fark edilir hale gelen ve bundan sonra daha da hızlanarak Türkiye'ye damgasını vuran kapitalist gelişmenin, yol açtığı toplumsal değişmelerin, dalgalanmaların, yani Türkiye aydınlığının genel yapısını belirleyen bu maddî temel hiçbir etkisi yok demek ki. Bütün bu gelişmelerin içeriğini anlamakta başlıbaşına bir engel olduğu açık olan resmî ideolojinin (Kemalizmin) köklü bir eleştirisinin yapılmayışının yarattığı bulanıklık, hiç önemli değil, Hattâ bunun ötesinde bu resmî ideolojinin örtüsü altında sosyalist mücadele verebileceği yolunda bir tarihî miras, çok daha oportunist bir yaklaşımla sürdürülenlere karşı, sosyalizmin ayırıcı niteliğini vurgulayan bir ideolojik - politik aydınlatma yapılmamasının etkisi hiç yok demek.

Bu mirasın izleyicilerinin karşısında olan TİP, tâ 1969'lara kadar «ceberrut devlet - halk» çelişkisi üzerine kurulu bir ideolojik programı, en azından parti üst yöneticileri ve sözcükleri ile sunmuşken, sosyalizme yönelmiş kadrolara tutarlı bir sosyalist bakış getirdiğini söyleyebilir mi? Kimseyi suçlamıyoruz, ve şu yukarıdaki sözlerden dolayı «hakem» tavrı takındığımız da sanılmam. O yılları yaşayan insanlar olarak ortada «suç» varsa bundaki katkımızı da üstleniyoruz.

Ama 1960'lı yıllar. Türkiye Sosyalist Hareketlerinin bir sınıf hareketi olarak tarih sahnesine çıkış koşullarının oluştuğu yıllardı. Bir doğuş anı denebilir buna. Sosyalist Hareket o anda mevcut tarihî - toplumsal belirlenmeler içinde kendi özgün çizgisini geliştirmek gibi

güç bir görevle karşı karşıyadır. Bütün ülkelerde böylesi dönemler bir dizi kaçınılmaz yanlışlıklar, bocalamalar yapılarak yaşandı. Ama bunları alt etmenin yolu bulunduysa bu o ülke sosyalistlerinin özel yeteneklerinden çok, kararlı bir ideolojik-politik mücadelenin, teorik tutarlılığın eseri olmuştur.

Türkiye'nin bu özel doğuş anı güçlüklerinden kolayca sıyrılmadı işek ve yukarıda andığımız tarihî mirasın etkisinden, buna uyarlı bir destek, bir «imkân» vaadeden cuntacılığın kolaylığından kurtulmadıkça, ve bugün hâlâ sancılı bir arayışın tüm olumsuzluklarını yaşıyorsak, acaba yalnızca Türkiye'nin özel koşullarının, bu «maddî temel» in mi sözünü etmeliyiz yalnızca?

1960'lı yıllar Uluslararası Sosyalist Hareketinde bir dizi ayrımların ortaya çıktığı yıllar oldu. Hele 1965'lerden itibaren bu ayrımlar iyice netleşti ve kutuplar oluştu. Dünya ölçüsünde Sosyalist Hareket içinde bir çok «yol», «yöntem» ve anlayış oluştu. Türkiye'de sosyalistler kendi sorunlarının çözümünü için doğal olarak örnek almak istedikleri bu genel alana baktıklarında, işte bu ayrışmanın bulanıklaşan manzarasını gördüler. 1965'ler sonrasında giderek yaygınlaşan teorik kargaşanın kaynağı buradadır.

Her kim ki, bunu görmez, bu kaynağın etkisinden hiç söz etmez ve 12 Mart öncesinden beri süregelen ideolojik kargaşayı «aydınlardan yapısal sağlıksızlığı»na bağlarsa, ya en azından son 20 yılın Dünya ve Türkiye Sosyalist Hareketinden zerre kadar bir şey anlamadığını ilân etmiş olur. Ve böylece siyasî dar görüşlülüğün tipik bir örneğini verir, ya da nasılsa bu tarihî hareketlilik içindeki alana düşmüş, huysuz bir filis-

tenden öte birşey olmadığını tescil ettirir.

Bir ülkenin aydınlığında özel olarak ne varsa, bunlar özünde o aydınlardan ait olduğu toplumun özellikleridir. Sırf Türkiye'de aydınlara özgü bir «yapısal sağlıksızlık»tan bahsetmekle *Yürüyüş*, bir günah keşişi yaratıp, temize çıkabileceğimizi düşünmektedir. Hem ne demek bu «yapısal sağlıksızlık» lâfı? Neyi anlatıyor, bu nasıl kendini gösteriyor? *Yürüyüş*'ün bu sorulara verdiği dolaylı cevabı az sonra göreceğiz.

Ama bir noktaya değinmeliyiz önce. Hiç kimse bugün de içinde bulunduğumuz bu ortamın temellerini, kaynaklarını anlatırken mevcut durumu doğal karşıladığımızı, böyle olması gerektiğini iddia ettiğimizi düşünmemelidir. Aksine, bu ortam, bu niteliğiyle böyle süremez, sürmemelidir ve zaten bu gerilime daha fazla dayanmak bireyler, gruplar için giderek daha imkânsız olmaktadır. Ayrıca aydın hareketimizin bir dizi olumsuzluklarının onaylandığı da akla gelmemelidir.

Yürüyüş, daha önce isim vermeden *Birikim*'in mevcut durumda «üzüldüğü» yolunda imalarda bulundu. Şimdi bu ima, açıkça söyleniyor. Gülünç bir yakıştırmadır bu. Üzülmüyoruz, hayır, aksine bütün bu olumsuzlukların altında, dinmeyen dinamizmi ile kendini gösteren bir potansiyelin var olduğunu ve bu potansiyelin ekonomizmi, sendikalist yaklaşımları ve aydın hareketine özgü öznel sorunları aşan bir çözüme erişecek nitelikte olduğuna inanıyoruz. *Yürüyüş*'ün alayla andığı «yaratıcı», «özgün» gibi sözcükleri işte bu çözümün nitelikleri olacağı için kullanıyoruz.

Her ülkede Sosyalist Hareketin her döneminde karşılaştığı sorunlar, ilkin o hareket içindeki kadrolarda ve özel olarak teorik - ideolojik platformlarda yansır. Aydın niteliğinde olan insanların bu sorunları tartışmasından daha doğal hiç bir şey yoktur. Türkiye'de sözünü ettiğimiz dönemde kısa

sürede kemikleşen, kutuplaşan ayrımlar, sorunlarımızı -ki gerçekten köklü ve geniş kapsamlı idi- ortak bir platformda ele almak imkânından yoksun bıraktı. Böyle bir durumda, giderek daha yoğun biçimde kendini duyuran temel sorunların etkisiyle yeni siyasal dergiler çıkarmak gözüm gibi gelebiliyordu. 12 Mart öncesinde hüküm süren ve adına hiç de teorik mücadele diyemeyeceğimiz uygulamaların havasına giren bu dergilerin, çıkarılanların bütün iyiniyetine rağmen amacına varamadığı açıktır. Ama dergiyi çıkaranlar aydınlardır diye -onları buna iten koşulların hiç sözünü etmeksizin- tüm suçu aydınlardan «yapısal sağlıksızlık» ları ile açıklamak, ancak «sorumluluk» dan kaçmanın acınası bir gerekçesi olur.

«Yapısal sağlıksızlık» deyimine *Yürüyüş*'ün verdiği anlamın da bir göstergesi olan ve yazıda dergi çıkarma olayını «açıklamak» ta «büyük geçerliliği» olduğu ileri sürülen «gözlem» i aşağıya aynen ahyoruz:

«...Türkiye'de hem sanat, hem de siyaset alanında şu gözlemin büyük geçerliliği var: Sanat alanında, genellikle aynı masada üç kişi pekâlâ bir dergi çıkarabiliyor. 12 Mart dönemi sanat dergilerinin önemli bir bölümü, böyle bir beraberliğin ürünü. Aynı şekilde, siyaset alanında, aynı «görüşleri» paylaşıp, talebe yurdunda aynı odada kalan üç kişi de bir siyasî dergi çıkarabiliyor. Kolay.»

Demek bu kadar kolay. Demek «ciddî bir sorumluluk» taşıyan, «harekettten ve pratikten kopuk olmayan» bir anlayışın kullanılması gereken ölçüler böyledir. Ve siz böylece *Yürüyüş* okurlarına, Türkiye'deki dergilerin nasıl ve niçin çıktığı konusunda doğru, dürüst bir bilgi verdiğinizizi düşünebileceksiniz, öyle mi?

Hayır, size kızmak, öfkelenmek bile fazladır. Çünkü gerekçeniz ve böyle gerekçelerle kendini yatıştırabilen mantığınız, anlayışınız, ancak zavallıca.

Ama bu anlayışınız, özel ola-

rak *Birikim*'i konu edinen bir yazıda, *Birikim*'in meyhanelerinin, içki sohbetlerinin dumanlı havası eşliğinde çıkartıldığı yolunda bir imajla okurunuza tanıtmak gayretinizle, bu acınası kurnazlığımızla, birliktedir.

Belki *Yürüyüş*, *Birikim*'i kasıtlı olarak söyleyecektir. Ama hiçbir şeyi değiştirmez bu. Türkiye'de farzedin ki birçok derginin kurulması ve yayını esnasında onu çıkarılan meyhanede dergiyle ilgili şeyler konuşmuş veya bu kişiler aynı yurt odasında kalmış olsunlar, bu yıllardır sürüp gelen bir olayın nedeni olarak nasıl gösterilebilir? Söylediklerinizi sonuna kadar onaylayan bir örnek göstermeniz ve bunun için bütün meyhanecilerden tanıklar getirseniz bu «arızî» olaya dayanarak bütün bir olayı açıklamış mı sayacaksınız kendinizi? Türkiye'de dergiler gibi bir konuda ve bu konuyu iki-üç paragrafla özetlerken arızî olandan değil kural olandan bahsetmek gerekmez mi?

Bu sorular *Yürüyüş* için boşunadır. Çünkü o, *ciddî ve sorumluluk taşıyan bir siyasî hareket*'in soru diye aklına takılması mümkün olmayan şeyleri kendisine sormakta ve yukarıdaki alıntıda görülen tipten cevaplar bulabilmektedir. Örneğin:

«...Bir başka deyişle, sanat ve kültür alanındaki düşünsel yaşam, siyasî hareket için bir almaşık mı oluşturuyor? Böyle değilse, niçin birinden birinin ağır bastığı dönemler, diğeri için piyasadan çekilme dönemi oluşturuyor?»

Alıntıdaki ilk soru, *Yürüyüş*'ün mantık kaymasının nerelere vardığını gösteriyor. «Sanat ve kültür alanındaki düşünsel yaşam» siyasal harekete alternatif olabilir mi, bu düşünülebilir mi? Kim böyle bir iddiada bulunabilir? Bulunsa bile saçma, gülünç bir iddia olarak kalmaz mı? Bunlar üzerinde konuşmaya bile değmez.

Yürüyüş bu saçma sorularla uğraşacak yerde, sosyalist siyasal hareketin, sanat ve kültür alanındaki kargaşaya etkin bir

çözüm getirmek görevinde olduğunu hatırlamalıdır. Çünkü siyasal hareket, toplumun bütün alanlarında, her ayrı toplumsal faaliyette mevcut potansiyelleri bir araya getirmek, onları sosyalist siyasal hedefin doğrultusunda birleştirmek demektir. «Siyasal hareket» olma iddiası bundan öte bir şey değildir.

İlk sorunun tamamlayıcısı olan ikinci soru *Yürüyüş*'ün nereden «kanıt» aradığının da ilginç bir göstergesi. 12 Mart dönemi içinde sanat ve kültür dergileri çoğaldı, buna karşılık siyasal dergiler görülmediyse, bunun nedenini niçin garip sorular sorarak bulmaya çalışıyor sunuz? 12 Mart yönetiminin siyasal hareket ve yayınlar üzerine özellikle yönelen baskısı yeter neden değil mi? O dönemde sanat ve kültür dergileri, işlevlerinin ötesinde siyasal yayın susuzluğunda, varlığını sürdüren sosyalist kadroların bu gerçek ihtiyacına da kendi biçimleri içinde elbette sınırlı bir karşılık verdilerse bunun anlaşamayacak bir yanı var mı?

Her satırı böyle kuşkuca bir filisten mantığının eseri olan yazının asıl konusuna, bunca sözleri sarfetmesine yol açan konuya gelelim.

Okurlarımız *Birikim*'in 17. sayısında uzun bir başyazı olduğunu biliyorlar. Dergimiz, çıkışından bu yana ayın veya bir dönemin siyasal - toplumsal önemli dünya ve Türkiye olaylarını bu başyazısı içinde ele alır. 17. sayının diğerlerine göre uzun başyazısı, bir dönemin topluca analizi idi. Bu yazının bir bölümü *Yürüyüş*'ü özellikle ilgilendirmiş ve burada incelediğimiz, eleştirdiğimiz yazıya neden olmuş. (*Birikim*'in siyasal sorunlara sırf başyazılarında değinmediği, Marksist teorinin inceleme kurallarına uymaya çalışarak güncel siyasal sorunları ele aldığı, bunun yanında bu sorunlarla ilgili, bilimsel araştırmaların dergide asıl yerini tuttuğunu *Yürüyüş* de çok iyi bilir. Ama buna rağmen kendi okuruna, *Birikim*'i tanımayan okuruna, dergimizi da-

ha değişik bir nitelikte sunmaya da ihmal etmemiştir.)

Sözkonusu yazımızın bir bölümünde CHP içinde o günlerde iyice günışığına çıkan çatışmaların nedenlerini sıralamış, ortaya çıkan eğilimleri tanımlamaya çalışmıştık. İki sayfayı aşan bu bölüm, 8 sayfalık yazının en uzun bölümüydü.

CHP içinde sol, orta ve sağ diye ayırdığımız grupların eğilimlerini anlatırken, o günlerde basında hayli gürültülerle yayınlanan CHP Gençlik Kolları raporunu da incelemiş ve bu raporu hazırlayanların da bizim «sağ kanat» dediğimiz şimdiki CHP Merkez Yürütümüne hâkim eğilimin içinde olduğunu belirtmiştik.

Yürüyüş'ün «iştirilmemiş» diye nitelediği tahlilin CHP ile ilgili bölümünün çok kısa bir özeti bu.

«İştirilmemiş» tahlilimizin sonuç bölümünde, CHP Gençlik Kolları raporunun sosyalistlerle ilgili bölümüne tepki gösteren ve bu tepkisini «rapor MİT'indir, o hazırlamıştır» şeklinde gösterenleri eleştirerek, raporun tüm içeriğinin CHP anlayışıyla gelişmediğini, sorunu MİT v.b. gibi şeylerle açıklamanın «yersiz bir tepki» olduğunu söyledik. Rapor oldukça hacimliydi ve CHP'nin politikasıyla ilgili ilginç, önemli noktaları içeriyordu çünkü. «MİT Oyunu» gibisinden gılgıklar bu ilginç ve önemli noktalardan dik katlerin uzaklaşmasına yol açıyordu. Ve nitelik, örneğin, TİP'in yayın organlarında raporun herhangi bir analizini görmedik.

Durum böyleyken *Yürüyüş* CHP ile ilgili iki sayfayı aşkın bölümün en son kısımlarından yaptığı bir alıntıya dayanarak, o bilinen üslubuyla sözümüne eleştiriyor.

Şimdi alıntı yaptığı yeri, ait olduğu paragrafla birlikte aşağıya aynen alıyoruz:

«Bu raporda, CHP'nin sonuçta sosyalizmde billurlaşacak eğilimleri, kendi Sosyal Demokrat alanı içinde tutabilmek için ne yapılması gerektiği araştırılıyor ve bazı öneriler getiriliyor.

Raporun bizce asıl önemli yanı bu. Yani sosyalizme karşı toplumsal -politik tutarlı bir programla karşı çıkmak teşebbüsü. CHP programının, toplumsal muhalefetin hayli gerisinde kaldığı, bunun da ötesinde, genel anlayışla giderek kapitalizmin kesin belirleyici hale geldiği bu dönemin gerisinde olduğu biliniyor. Rapor, CHP'yi bu eksikliklerinden arınmış, günümüzün Sosyal Demokrat partileri düzeyine getirme çabasının ürünü. «Orta»cılarla farkı, Sosyal Demokratlar arası nüanslara indirgenebilir. Örneğin, rapor sosyalistlere tavır almak konusunda Alman Sosyal Demokratlarının havasında ise, «Orta»cılar İskandinav tipi bir Sosyal Demokrat anlayışa yatkındır.

Raporun asıl önemli yanı buydu. Ama tepkiler çok daha değişik oldu.» (*Birikim*, sayı 17, s. 8.)

Bu alıntıda iki kez geçen «raporun asıl önemli yanı buydu» cümlesi, genel ahlâkın en ilkel kurallarına uyan herkesin açıkça göreceği gibi, alıntının ilk cümlesinde özetlenen ve üçüncü cümleden «örneğin»le başlayan cümleye kadar açılanan düşünceyi kastederek kullanılmıştır. Verilen örnek bu bağlamdadır ve örnek olarak doğrudur.

Yürüyüş, yukarıdaki alıntıyı işte bu «örneğin» kelimesinden itibaren alıyor. Bunu yapmakla kötü kahve politikacılarına yakışan o zavalıca kurnazlığa bir kere daha başvuruyor. Bununla kalmayıp, «hava» sözcüğüne dayalı alaycı espriler yapmaya uğraşiyor. Alıntının hemen altında *Yürüyüş*:

«Böylece, TİP ve DİSK, CHP raporunu nasıl değerlendirmeleri gerektiğini *Birikim*'den öğrenmiş oluyorlar. Ama CHP'liler için alınacak dersler de var. Örneğin, «Alman havası» ile «İskandinav anlayışını» karşılaştıran bir CHP'li, *Birikim*'in yayını sayesinde pekalâ kendi yerini tespit edebilir.» diyerek «iştirilmemiş» olduğunu ilân ettiği bir analizi okurlarına bu cümlelerle tanıtmış ve eleştir-

miş oluyor böylece. Hepsi bu kadar.

Bunlar *Yürüyüş*'ün siyasal dar görüşlülüğünün ötesinde daha nelerle de malûl olduğunu gösteriyor.

Birikim, TİP ve DİSK'e neyi nasıl değerlendirmeleri gerektiğini öğretmek gibi bir iddiada bulunmadı. Neyi nasıl değerlendireceklerine karar vermiş olan ve birisi bir konfederasyon ve diğeri de bir siyasal parti olan bu iki kuruluşun, belli bir konudaki görüşünü, tepki biçimini eleştirdik. Yapılan budur. Ve sanırsanız, sosyalistler için son derece doğal olan bir şeydir bu. Eleştirmiş yanlışa buna niçin cevap verebilir. Bunun tonu sert de olabilir, yeter ki bir sosyalist gibi, Marksizm'in eleştiri ölçüleri içindeki bir siyasal hareket gibi yapılsın bu. Öğrenmek konusunda *Yürüyüş* gibi garip ölçülerimiz yok.

CHP'ye gelince. Bu sosyalizm dışı akıma neyi nasıl değerlendireceğini anlatmak herhalde sosyalistlerin işi değil. Onlar bu işlerini kendi ölçülerine göre yaparlar, yapıyorlar da. Bunun yanında CHP'nin sorunlarına ortalama bir CHP'li den daha fazla ilgi duyanlar yok değil. *Yürüyüş*'ün 70. sayısı da ve sanırsanız bundan sonraki sayıları da bu konuda yeterli kanıtları fazlasıyla veriyor.

Ayrıca bir şey yazmaya gerek duymuyoruz. Ortada *Yürüyüş*'ün tüm niteliğini gösteren bir «eleştiri» ve üslup, yaklaşım örneği var. Bir de «eleştiri»ye konu olan bölüme ait pasaj.

Kararı okurlar versin: Ya «fantezi» ile uğraşan birileri vardır, veya ucuz suçlamalar ve satışlarla kendini rahatlatmaya çalışanlar.

KURTULUŞ SAVAŞI ROMANLARI ÜSTÜNE ÖZEL SAYI

Türk Dili dergisinin Temmuz sayısındaki Kurtuluş Savaşı'nı ele

alan raporların tanıtılmasına ve incelenmesine ayrılmıştı. *Türk Dili*'nin hazırladığı özel sayılar genellikle yararlı olur. Bu özel sayı da şüphesiz yararlı. Ancak belirtilmesi gereken önemli bir nokta var.

Kurtuluş Savaşı üstüne romanların incelenmesi, Kurtuluş Savaşı üstüne belirli bir teorik görüş çerçevesinde yapılabilir. Yakın zamana kadar, Kurtuluş Savaşı'nın tek bir resmî yorumu vardı. Bir de resmî olmayan yorum vardı tabii, resmî ideoloji tarafından, «gerici» olarak nitelenen ve mahkûm edilen yorum. Her iki yorum için de bazı ufak tefek çeşitlemelere raslanabiliyordu. Ama bunlara karşın yorumların bütünlüğü bozulmuyordu. Şimdi ise, Kurtuluş Savaşı'nı daha değişik açılardan açıklayan görüşler de var. Bunlar ciddiye alınmayacak görüşler değil. Gelgelelim, derginin özel sayısında bu görüşlere yer vermektense özellikle kaçınılması izlenimi ediniliyor.

Örneğin Adnan Binyazar bu durumu tespit ediyor, İdris Küçükömer'in tezine ve sözlerine değiniyor, ama incelemesini gene bilinen yorum üstüne kuruyor. Kurtuluş Savaşı'na yaklaşımı bir hayli aykırı olan Kemal Tahir'i inceleyen Mustafa Şerif Onaran, kendisi resmî görüşten ayrılmadığı gibi, Kemal Tahir'i de bu görüş içinde açıklamayı başarıyor. Örneğin, «Kurtuluş Savaşı'nı yapan İttihatçılar değildi, gene de İttihatçıların katkısı küçümsenemez» demiş. Oysa Kemal Tahir'in temel tezlerinden biri, bu savaşın İttihatçıların kazandığıydı. Kurtuluş Savaşı'nı bir anti-empyralist savaş gibi görmemekle birlikte, *Yorgun Savaşçı* da Kemal Tahir'in ona verdiği rolü çok abartılmış bulurum. Bir burjuva milliyetçisi olmanın ötesinde, empyralizmle uğraşması olabileceği çok inandırıcı değil. Onaran ise, *Yorgun Savaşçı*'dan şöyle bir mesaj çıkarmış: «Romada Mustafa Kemal'in güven uyandıran etkisi sezilir. Umutsuzluğa, korkuya, yılmaya düşüldüğü zaman, «karanlığın dibinde» kalındı-

ğı zaman, onun kurtarıcılığını düşünmek bizi rahatlatır.»

Atilla Özkırımlı farklı bir bakışın bilincinde. Ayrıca, Atilla İlhan'ı inceliyor olması da bu bakışı açmasına elverişli. Ama nedense böyle teorik bir yaklaşımdan sakınıyor. Ceyhan Atuf Kansu ve Mehmet Doğan gibi yazarlar ise, tahmin edileceği gibi, resmî ideolojiden zerre «inhiraf» etmiyorlar.

Dolayısıyla özel sayının yararı, bu konuda varolan değişik görüşlere kendini açmasında değil, kuruluşuna ve amacına -kabul etmek gerekir ki- daha uygun bir biçimde, varolan resmî ideolojiyi yeni örneklerle zenginleştirmesinde oluyor.

MURAT BELGE

ATILLA İLHAN'IN HALK EDEBİYATI DEĞERLENDİRMELERİ

Atilla İlhan *Politika*'da, her zamanki ilginç üslubuyla, ilginç şeyler söylüyor. Bunlar arasında halk edebiyatının bazı başkaldıran şairleriyle ilgili olarak söyledikleri önemliydi.

Atilla İlhan'a göre halk edebiyatının başkaldıran şairleri, yanlış bir tarihî perspektife göre değerlendiriliyor. Örneğin bir Dadaloğlu, aşiretleri iskân etmek isteyen Osmanlı devletine başkaldırmakla, görece ileri bir girişim karşısında görece geri bir tepkiyi dile getiriyordu. Aynı şekilde, Alevliği dolayısıyla İran Şahı'na bağlılık duyan Pîr Sultan Abdal da geri bir düzene savunmuş oluyordu. Bugünkü İran'da perişan durumda olan Türklerin yerinde olmayı savunuyordu.

Bunlar şüphesiz doğru. Bunlar böyle olmasa bile, bugünlerin devrimcileri arasında, halk edebiyatıyla ilgili bir tavır var ki, tarihî maddecilik açısından belli sakıncalar taşıyor. Tarımsal bir toplum yapısının, metafizik bir ideolojinin belirleyiciliğini ne de olsa taşıyan bu edebiyat, bugünün devrimci kül